

eISSN: 2981-1791

Urban Strategic Thought

Homepage: ut.journals.ikiu.ac.ir/

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Publisher: Imam Khomeini International University

Assessing the Feasibility of Urban Development Visions Based on the Attitude of Citizen and Urban Expert (Case Study: Bandar Anzali City)

Benyamin Hasanzadeh Baghi⁽¹⁾, Aliakbar Salaripour^{(2)*}

1. PhD Student of Urban Planning, Faculty of Art and Architecture, University of Guilan, Rasht, Iran.

2. Associate Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Art and Architecture, University of Guilan, Rasht, Iran.

ARTICLE INFO

Submit: 21/01/2024
Accepted: 20/02/2024
PP. 21-37

Keywords:

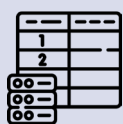
Vision, Visioning, Feasibility, Urban Development, Bandar Anzali City.

Number of References: 28

Number of Figures: 1

Number of Tables: 6

Abstract

Introduction: The vision of urban development as a vital element for the growth and development of cities, is extremely important. Without a complete and comprehensive vision, all decisions related to urban development are made sporadically and sometimes randomly. This will reduce the proper opportunities and cause serious problems in the future. The city of Bandar Anzali is known as one of the prominent tourism cities and important economic and port centers in Guilan province. Since 1972, by examining the requirements and proposals related to each plan, this city has always faced challenges in compiling an urban vision to fulfill the wishes of citizens for a satisfying life.

The Purpose of the Research: In this research, an attempt was made to evaluate the feasibility of Bandar Anzali urban development visions based on the views of two study groups- citizens and urban experts- to answer the questions: 1) What are the urban development visions of Bandar Anzali? and 2) Which visions have the most and the least value from the citizens and urban experts point of views?

Methodology: This research is an applied and descriptive-analytical research in terms of attitude. The size of the statistical sample was determined by Cohen's method, 355 people. Sampling in the present research is a probability sampling and stratified sampling method. In order to achieve the goals and answer the questions of the research, by using SPSS software and Levin and T test, two independent samples were investigated to examine the average visions of urban development and the differences and similarities of the visions of the citizen group and urban expert group.

Findings and Discussion: After studying the seven reviewed plans and documents, twelve visions of urban development were extracted to analyze the information after collecting the data from citizens and urban experts groups. The visions are: "Anzali city with favorable participation between city management, citizens and public organizations", "Anzali city, successful in the development of tourism based on the beach and the sea", "Anzali city with maintaining environmental values and a clean environment", "Anzali city, successful in the development of fisheries activities such as fish farming", "Anzali a city with security of investment in economic activities", "Anzali a successful city in expanding conversion and supporting industries with high technology (such as packaging companies, etc.)", "Anzali a city developed in the field of export and transit of goods", "citizen-oriented urban development (friendly citizen)", "urban development with strong solidarity among city residents", "urban development with an identity appropriate to cultural components", "urban development with equitable distribution of urban services and facilities in Urban neighborhoods", "Urban Anzali with the preservation of the values of the historical context of the city". The average urban development visions of Bandar Anzali are more than the average. The V1 vision "Anzali is a city with favorable participation between urban management, citizens and popular organizations", with an overall average of 3.79 from the point of view of

Use your device to scan
and read the article online

both groups, obtained the highest value and the V4 vision "Anzali is a successful city in the development of fisheries activities such as fish farming" with an overall average of 3.15 based on the opinions of two statistical groups, obtained the lowest average and valuation. In all the urban development visions except the "V4" vision, due to the significance level greater than 0.05 at the 95% confidence level, hypothesis H1 is rejected and hypothesis H0 is confirmed. In other words, there is no difference in the average of the two groups.

Conclusion: In the urban development of Anzali, the optimal partnership between the city management, citizens and popular organizations will create a dynamic and sustainable vision for the city. These partnerships, as one of the main success factors in urban development, have increased the value and efficiency of the urban development vision between citizens and urban experts groups. Urban management, by planning and implementing urban development plans and projects, plays an important role in shaping the vision and according to the needs and desires of citizens, improves infrastructure and public services and provide economic development. On the other hand, citizens, as an active part of society, play a very important role in urban development. The results obtained in this research can help Anzali city management to formulate the city vision planning.

Funding: There is no funding support.

Authors' Contribution: Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments: We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

Highlight

-Interaction and exchange of knowledge between citizens and experts leads to better decisions and more effective implementation of urban development plans.

-The urban development vision helps to create sustainable cities by considering the current and future needs of citizens.

This paper is an open access and licenced under the [Creative Commons CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) licence.

©2024, UST. All rights reserved.

Cite This Article: Hasanzadeh Baghi, B., & Salaripour, A. (2024). Assessing the Feasibility of Urban Development Visions Based on the Attitude of Citizen and Urban Expert (Case Study: Bandar Anzali City). *Urban Strategic Thought*, 2(1(3)), 21-37.

<https://doi.org/10.30479/ust.2024.19865.1137>

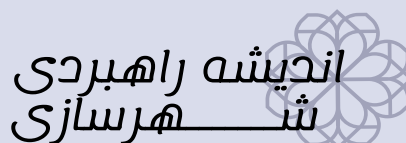

https://ut.journals.ikiu.ac.ir/article_3297.html

*. Corresponding Author (Email: salaripour@guilan.ac.ir) / (Phone: +989128435877)

This article is taken from the master's thesis / doctoral thesis of the first author with the title Investigating the Capacities of the Participatory Visioning Process in Promoting the Identity of Urban Communities (Case Study: Bandar Anzali City) which was guided by the second author has been defended at the University of Guilan.

شاپای الکترونیک: ۲۹۸۱-۱۷۹۱

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

مقاله علمی-پژوهشی

ارزیابی میزان تحقق‌پذیری چشم‌اندازهای توسعه شهری بر مبنای نگرش شهروند و کارشناس شهری (مطالعه موردی: شهر بندر انزلی)^۱

بنیامین حسن‌زاده باغی^(۱)، علی‌اکبر سالاری‌پور^{(۲)*}

۱- دانشجوی دکتری تخصصی شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

۲- دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۱ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱ صص: ۳۷-۲۱	مقدمه: چشم‌انداز توسعه شهری به عنوان یک عنصر حیاتی برای رشد و پیشرفت شهرها به شدت اهمیت دارد. بدون چشم‌انداز مشخص و جامع، تصمیم‌گیری‌های مربوط به توسعه شهری به صورت پراکنده و گاه تصادفی انجام می‌شود. این موضوع باعث تضییع فرصت‌های مناسب و بروز مشکلات جدی در آینده منجر شود.
واژگان کلیدی: چشم‌انداز، چشم‌اندازسازی، تحقق‌پذیری، توسعه شهری، شهر بندر انزلی.	هدف پژوهش: هدف این پژوهش ارزیابی میزان تحقق‌پذیری چشم‌اندازهای توسعه شهری بر اساس نگرش شهروند و کارشناس شهری در شهر بندر انزلی است.
تعداد منابع: ۲۸	روش‌شناسی: این پژوهش، کاربردی و از نظر نگرش، توصیفی-تحلیلی است. حجم نمونه آماری از روش کوهن، ۳۵۵ نفر تعیین شده است. نمونه‌گیری در پژوهش حاضر بصورت نمونه‌گیری احتمالی و از نوع روش نمونه‌گیری طبقه‌ای است. جهت دستیابی به اهداف و سوالات پژوهش نیز از نرم‌افزار SPSS و آزمون لوین، تی دو نمونه مستقل و میانگین داده‌ها استفاده شده است.
تعداد اشکال: ۱	یافته‌ها و بحث: میانگین چشم‌اندازهای توسعه شهری بندر انزلی بیشتر از حد متوسط هستند که در این بین چشم‌انداز V1 «انزلی شهری با مشارکت مطلوب میان مدیریت شهری، شهروندان و سازمان‌های مردمی»، با میانگین کلی ۳/۷۹ از دیدگاه هر دو گروه، بیشترین ارزش را بدست آورد و چشم‌انداز V4 «انزلی شهری موفق در توسعه فعالیت‌های شیلات مانند پرورش ماهی» با میانگین کلی ۳/۱۵ براساس نظرات دو گروه آماری، کمترین میانگین و ارزش‌گذاری را کسب کردند. در تمامی چشم‌اندازهای توسعه شهری بجز چشم‌انداز «V4» بدلیل سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ در سطح اطمینان ۹۵ درصد، فرض H1 رد و فرض H0 تایید می‌شود. به عبارتی، تفاوتی در میانگین دو گروه وجود ندارد.
تعداد جداول: ۶	نتیجه‌گیری: چشم‌انداز توسعه شهری به عنوان یک ابزار استراتژیک می‌تواند به مدیران و برنامه‌ریزان شهری کمک کند تا راهبردهای مناسبی را برای مدیریت بهینه و پایدار شهرها شکل دهند. در این بین مشارکت مطلوب بین مدیریت شهری، شهروندان و سازمان‌های مردمی در توسعه شهری انزلی بسیار ارزشمند است و بهبود کیفیت زندگی شهروندان و توسعه پایدار شهر را تضمین می‌کند.
	نکات برجسته: - تعامل و تبادل دانش بین شهروند و کارشناس، منجر به اتخاذ تصمیمات بهتر و اجرای موثرتر طرح‌های توسعه شهری می‌شود. - چشم‌انداز توسعه شهری با در نظر گرفتن نیازهای حاضر و آینده شهروندان، به ایجاد شهرهای پایدار کمک می‌کند.

ارجاع به این مقاله: حسن‌زاده باغی، بنیامین و سالاری‌پور، علی‌اکبر. (۱۴۰۲). ارزیابی میزان تحقق‌پذیری چشم‌اندازهای توسعه شهری بر مبنای نگرش شهروند و کارشناس شهری (مطالعه موردی: شهر بندر انزلی). *اندیشه راهبردی شهرسازی*، ۲(۳)، ۳۷-۲۱.

این مقاله به صورت دسترسی باز و با مجوز Creative Commons CC BY-NC 4.0 قابل استفاده است.

©2024, UST. All rights reserved.

doi: <https://doi.org/10.30479/ust.2024.19865.1137>

* نویسنده مسئول (رایانامه: salaripour@guilan.ac.ir)

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد نویسنده نخست با عنوان «بررسی ظرفیت‌های فرآیند چشم‌اندازسازی مشارکتی در ارتقای هویت‌مندی جوامع شهری (مطالعه موردی: شهر بندر انزلی)» است که با راهنمایی نویسنده دوم در دانشگاه گیلان دفاع شده است.

۱- مقدمه و بیان مسئله

شهرنشینی سریع یکی از مهم‌ترین دگرگونی‌های اجتماعی است که چالش‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی متعدد و گاهی طاقت‌فرسا را به همراه دارد. از سوی دیگر، شهرها می‌توانند موتورهای نوآوری باشند که بطور فعال اقداماتی را انجام می‌دهند که به دنبال تحولات اساسی برای تغییر توسعه شهری به سمت آینده‌های مطلوب‌تر و پایدارتر هستند. با این حال، فقدان چشم‌اندازهای مثبت برای هدایت تصمیم‌گیری‌ها برای انتقال و تحولات مطلوب شهری، چالشی است که اغلب نادیده گرفته می‌شود. تدوین چشم‌انداز برای جوامع و شهرها به عنوان مداخله‌ای جهت تغییر به‌سوی مطلوبیت و موفقیت شهرها ضروری است. این فرآیند به‌عنوان یک کاتالیزور برای تغییر استفاده می‌شود که همه افراد شهر را درگیر می‌کند. این فرآیند دارای موفقیت بالایی بوده و تأثیرات اجتماعی، زیست‌محیطی و اقتصادی قابل توجهی بر جوامع و شهروندان دارد. واژه «چشم‌اندازسازی»، در ابتدایی‌ترین سطح خود، می‌تواند رویاهای دیدن آینده یا نگاه کردن به یک گوی شفاف را برای دیدن اجمالی از رویدادهای آینده تداعی کند. اگرچه چشم‌انداز از این نظر ممکن است به نظر ارتباطی با جامعه نداشته باشد، اما اساساً در بطن آنچه که چشم‌انداز جامعه است، قرار دارد. چشم‌اندازسازی مستلزم رویاپردازی و استفاده از فعال‌ترین بخش‌های تخیل است. در مفهوم آکادمیک، چشم‌انداز اصطلاحی است که برای اشاره به مداخله شخصی، سازمانی یا اجتماعی استفاده می‌شود که در آن افراد، چشم‌انداز موردنظر خود را از آینده توسعه داده و توصیف می‌کنند.

شهر بندر انزلی، به عنوان یکی از شهرهای برجسته گردشگری و مراکز اقتصادی و بندری مهم در استان گیلان و حتی در کشور ایران، شناخته می‌شود. از سال ۱۳۵۱، با تدوین طرح‌های مختلف توسعه شهری و بررسی نیازمندی‌ها و پیشنهادات مرتبط با هر طرح، این شهر همواره در تدوین چشم‌انداز شهری برای تحقق آرزوهای شهروندان به منظور داشتن یک زندگی رضایتمند با چالش‌هایی مانند تنظیم چارچوب برنامه‌ریزی مناسب با حوزه تصمیم‌گیری مدیریت شهری، هماهنگ‌سازی اقدامات دستگاه‌های اجرایی جهت تحقق مدیریت کارآمد

شهری، تدوین برنامه عمل مدیریت شهری بر مبنای رویکرد مشارکتی و... روبرو بوده‌است (حسن‌زاده باغی و سالاری‌پور، ۱۴۰۲: ۱۵۱). در این پژوهش تلاش شده‌است با هدف سنجش میزان تحقق‌پذیری چشم‌اندازهای توسعه شهری بندر انزلی براساس دیدگاه دو گروه مطالعاتی شهروند و کارشناس شهری به سؤالاتی همچون (۱) چشم‌اندازهای توسعه شهری بندر انزلی کدامند؟؛ (۲) کدام چشم‌اندازها از دیدگاه شهروند و کارشناس شهری دارای بیشترین کمترین ارزش هستند؟؛ (۳) بطورکلی کدام چشم‌انداز بیشترین میزان تحقق‌پذیری را دارد؟ و (۴) سطح معناداری چشم‌اندازها از دیدگاه دو گروه آماری چگونه است؟، پاسخ دهد.

۲- پیشینه پژوهش

در این بخش مطالعات و پژوهش‌های داخلی و خارجی که در حوزه چشم‌انداز شهری پرداخته‌اند، اشاره شده‌است: رهبرنیا و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی میزان تحقق چشم‌انداز و اهداف برنامه ۵ ساله راهبردی عملیاتی شهر شیراز (سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۷)»، به نتایجی رسیده‌اند که نشان می‌دهد میانگین وزنی همه چشم‌اندازهای شهر شیراز در طول دوره برنامه، بیشتر از حد متوسط قرار دارد. در نهایت، با استفاده از مدل تحلیل عاملی، پنج عامل کلیدی برای تحقق چشم‌اندازها و اهداف برنامه راهبردی و عملیاتی شهر شیراز مشخص شد. یکی از پیشنهادات مهم ارائه شده در این تحقیق برای افزایش قابلیت اجرای برنامه‌های آینده، برقراری ارتباط هماهنگ بین اجزای مختلف برنامه به گونه‌ای است که چشم‌اندازها و اهداف مختلف برنامه، با یکدیگر تعامل داشته باشند.

هوشیار (۱۳۹۹) در مقاله‌ای تحت عنوان «چشم‌اندازسازی مشارکتی مبتنی بر راهبرد CDS در شهرهای مرزی (مطالعه موردی: شهر مرزی اشنویه)» به نتایجی دست می‌یابد که نشان می‌دهد، میانگین کلی شاخص‌های مطالعه‌شده در شهر مرزی اشنویه برابر ۲/۶ است و بین نظرات گروه‌های گوناگون شهری براساس شاخص‌های CDS تفاوت معناداری وجود دارد.

اشرفی و ملک‌زاده (۱۳۸۹) در مقاله‌ای تحت عنوان «چشم‌اندازسازی مشارکتی در فرایند راهبرد توسعه شهری

مختلف در طول فرآیند ایجاد چشم‌انداز بیشتر توجه شود تا محیطی اعتمادسازی برای ساکنان بالقوه و شغل‌ها ایجاد گردد (Tuiskunen et al., 2015).

در پژوهش حاضر تلاش شده است که چشم‌اندازهای توسعه شهر بندرانزلی که در سندها و طرح‌های توسعه شهری از سطح کلان تا خرد بررسی و استخراج شوند و براساس نظرات دو گروه شهری «شهروند» و «کارشناس»، مقایسه و ارزیابی شوند تا نقاط اشتراک و متضاد در دیدگاه‌های این دو گروه در جهت دستیابی به چشم‌اندازهای توسعه شهری مشخص شوند که با توجه به مطالعات پیشین کمتر پژوهشی به این موضوع پرداخته‌است، بنابراین از این نظر مقاله حاضر دارای نوآوری است.

۳- مبانی نظری

۳-۱- مفهوم چشم‌انداز و تحلیل انتقادی آن

برخی از اندیشمندان براین باورند که در ابتدا مفهوم چشم‌انداز^۱ در زبان سانسکریت پدید آمده و سپس به زبان‌های هند و اروپایی وارد گشته‌است. اما از منظر تاریخی، چشم‌انداز دارای قدمتی به درازای ادیان الهی است (ریاحی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۷۱). اساساً یک چشم‌انداز خوب ساخته‌شده و الهام‌بخش این ظرفیت را دارد که بر برنامه‌ریزی، تصمیمات، اقدامات و رفتارهایی که می‌تواند الهام‌بخش تغییر و دگرگونی افراد باشد، تأثیر بگذارد. یک چشم‌انداز را می‌توان بطور رسمی به عنوان «وضعیت مطلوب در آینده» تعریف نمود (Dixon et al., 2018: 779). در مورد اینکه چشم‌انداز دقیقاً چیست، اتفاق نظر روشنی وجود ندارد، اما بسیاری از ادبیات به اهداف آن می‌پردازند. بطورکلی، چشم‌انداز بدنبال ایجاد «توضیح واضح و مختصر از این است که جامعه پس از دستیابی به پتانسیل کامل خود چگونه باید باشد». چشم‌انداز می‌تواند شهروندان را در یک زمینه منحصربه‌فرد متفاوت گرد هم آورد تا آینده مشترک خود را در نظر بگیرند. این یک پوشش برای برنامه‌ها، سیاست‌ها و تصمیم‌های محلی و همچنین راهنمایی برای اقدامات مشخص در جامعه گسترده‌تر فراهم می‌کند. تشویق مردم به کشف ایده‌ها و امکانات جدید، فرهنگ برنامه‌ریزی جدیدی را ایجاد می‌کند که مبتنی بر همکاری و

(CDS)، نمونه مورد مطالعه: شهر مراغه» به نتایجی دست یافتند که نشان می‌دهد ساکنین شهر مراغه و قشرهای مختلف جامعه شهری دارای اجماع نسبتاً خوبی بر روی قابلیت‌ها، ظرفیت‌ها و موانع و مشکلات شهر و درنهایت دستیابی به چشم‌اندازی مشترک و فراگیر برای توسعه آینده شهر هستند.

در سال ۲۰۲۰، شرودر در پژوهشی با عنوان «چشم‌انداز شهروندی برای آینده شهر: مشارکتی نوین در گفتمان مشارکت شهروندان در پیورا، پرو» تأکید می‌کند که بسیاری از پروژه‌های شهری به وضوح نشان داده‌اند که ارتباط و تبادل درون شهری بین افراد مختلف به شکلی واضح و قابل قبول صورت نگرفته است. اهالی شهر اطلاعات ناچیزی درباره توسعه شهری دارند و در فرایندهای تصمیم‌گیری مرتبط با آن‌ها ورود نمی‌کنند. در مدیریت چالش‌های کنونی در حوزه توسعه شهری، لازم است تعادلی بین رویکردهای عقلانی و نیازهای محلی برقرار شود. بنابراین، مشارکت فعال گروه‌های هدف، به عنوان یک پیش‌نیاز اساسی، برای موفقیت و پایداری پروژه‌ها و برنامه‌ها لازم است (Schroeder, 2020).

مک پیرسون و همکارانش در سال ۲۰۱۶ در پژوهشی تحت عنوان «چشم‌اندازهای مثبت برای هدایت تحولات شهری به سمت آینده‌های پایدار» استدلال می‌کنند که چشم‌انداز مثبت یک جزء حیاتی برای ایجاد فرصت‌ها و ایجاد مسیرهای واقع‌بینانه برای تحول به سمت پایداری است. تحقیقات و تمرین در این حوزه شروع به ایجاد چشم‌اندازهای مثبت، توسعه سناریوهای آینده، ایجاد مسیرها، ایجاد طرح‌ها و آغاز پروژه‌های اجرایی برای بهبود پایداری شهری، تاب‌آوری و معیشت انسانی در شهرها می‌کنند (McPhearson et al., 2016).

در یک مقاله انتشار یافته در سال ۲۰۱۵ با عنوان «چشم‌انداز شهری - یک مقصد ثابت یا یک فرآیند پویا؟»، توپسکون و همکارانش بیان می‌کنند که ایجاد اعتماد بین همه ذینفعان در طول مراحل چشم‌انداز و اجرا برای موفقیت یک پروژه بسیار مهم است و می‌تواند ابزاری برای جلب اعتماد ساکنان باشد. برای افراد شاغل، این به این معناست که باید به مسائل اعتمادسازی میان ذینفعان

تسهیل اجماع است. چشم‌انداز مستلزم مشارکت عمیق‌تر جامعه و حکومت مشارکتی است. ایجاد اجماع پیش‌نیازی برای مشروعیت‌بخشیدن به چشم‌انداز و اجرای آن است. ایجاد یک چشم‌انداز مشترک به مردم محلی متکی است که در گفتگو برای توسعه درک دیدگاه‌های اغلب متنوع دیگران و کار در جهت توافق کلی در مورد آن چشم‌انداز مشارکت می‌کنند (Nam, 2013: 120). چشم‌انداز جامعه در کمک به مقامات دولتی محلی و رهبران جامعه برای ایجاد آینده‌ای شکوفا برای شهرهای خود کلیدی است و برای برنامه‌ریزی و اجرای موثر استراتژی‌ها ضروری است. چشم‌انداز شامل هدف‌گذاری مشترک برای ایجاد انگیزه در اقدامات- برنامه‌ریزان، شهروندان و مسئولان- به‌منظور طراحی و اجرای یک فرآیند برنامه‌ریزی استراتژیک برای توسعه موفق جامعه است. استفاده از چشم‌انداز از دهه ۱۹۸۰ منجر به انبوهی از اطلاعات در مورد بهره‌وری مسیرهایی شده‌است که طی کرده‌است. مشارکت‌کنندگان، همگی با تجربه کار در منطقه، موفقیت‌ها و شکست‌های استراتژی‌ها را بررسی می‌کنند و به نوآوری‌های جدیدی نگاه می‌کنند که مرزهای چشم‌انداز جامعه را پیش می‌برد (Lachapelle et al., 2012).

در سال ۲۰۰۲، کالینز و پوراس^۲ در مورد کلمه Vision بیان نمودند: «Vision به یکی از کلماتی که بیش از حد استفاده شده و کمتر قابل درک است در زبان انگلیسی تبدیل شده‌است. کلمه چشم‌انداز همه نوع تصویر را تداعی می‌کند. ما به دستاوردهای برجسته فکر می‌کنیم. ما به ارزش‌های عمیقی فکر می‌کنیم که افراد جامعه را به هم پیوند می‌دهد. ما حتی به اهداف جسورانه و هیجان‌انگیزی فکر می‌کنیم که مردم را به وجد می‌آورد. ما به چیزی فکر می‌کنیم که به درون ما می‌رسد و بهترین تلاش ما را انجام می‌دهد. ما به رویاهایی که می‌خواهیم باشیم، فکر می‌کنیم. و مشکلی در آن نهفته است. همه ما می‌دانیم که چشم‌انداز مهم است، اما دقیقاً چیست؟» (Gon- zalez, 2022: 8). فاستر و آکدر^۳ (۲۰۰۶) بیان می‌کنند، اگرچه چشم‌انداز از دیرباز جزء مطالعات رهبری بوده‌است، تحقیقاتی که بطور خاص بر مفهوم چشم‌انداز متمرکز شده‌است در مراحل اولیه خود است. هیچ تعریف پذیرفته شده جهانی از چشم‌انداز وجود ندارد. هولادی و کومبز^۴

(۱۹۹۴) ممکن است این مفهوم را زمانی به بهترین شکل بیان کرده باشند که گفتند: «یک چشم‌انداز اساساً وضعیت مطلوب آینده است». اگرچه تعریف توافق شده‌ای از چشم‌انداز وجود ندارد، اما توجه به این نکته مهم است که مفهوم چشم‌انداز نباید با مأموریت اشتباه گرفته شود. همانطور که توسط لوین^۵ (۲۰۰۰) توضیح داده شده‌است، مأموریت یک سازمان «توضیح می‌دهد که سازمان کیست و چه کاری انجام می‌دهد. بیان هدف است نه جهت». ابرایان و مدوس^۶ (۲۰۰۷) می‌گویند که مفهوم کلیدی پشت تعاریف چشم‌انداز این است که «چشم‌انداز چیزی است که آگاهانه توسط یک فرد یا گروهی از افراد انتخاب می‌شود تا مسیر یا مقصد موردعلاقه خود را نشان دهد، که آن‌ها می‌توانند برای دستیابی به آن تلاش کنند». همانطور که فینکلشتاین، هاروی و لاتون^۷ (۲۰۰۸) پیشنهاد کردند، یک چشم‌انداز «خروجی از یک فرآیند استراتژی سنجیده شده‌است» (Wise, 2012: 593). تعریف جامع جانت آیر^۸ از چشم‌انداز بدین شرح است: هیچ شخص، سازمان یا واحد دولتی تمام اطلاعات، مهارت‌ها یا منابع لازم برای درک پیچیدگی مسائل را ندارد، چه رسد به توسعه و اجرای راه‌حل‌های موثر. این وضعیت زمینه‌ای را فراهم می‌کند که برای آن به فرآیندهای فراگیر و مشارکتی بیشتری نیاز است. مواردی که در آن ساکنان، مقامات منتخب، مشاغل و سایر افراد جامعه گردهم می‌آیند، تغییراتی را که بر جامعه تأثیر می‌گذارد، درک می‌کنند، نیازها و علایق متفاوت آن‌ها را درک می‌کنند و از طریق مسائل برای ایجاد آینده مطلوب‌تری نهایت تلاش خود را بکار می‌گیرند (Fletcher, 2020: 692). چشم‌انداز از مراتب زمانی برخوردار است و براساس زمان آینده مطابق جدول ۱ دارای سطح‌بندی‌های مختلف است.

جدول ۱. سطح‌بندی و مراتب زمانی چشم‌انداز

سطح	بازه زمانی
چشم‌انداز آرمانی	پنجاه سال و بیشتر
چشم‌انداز راهبردی	بسیست سال و بیشتر
چشم‌انداز عملیاتی	پنج سال
چشم‌انداز تاکتیکی	یک سال

(منبع: کاظمی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۶)

۳-۲- چشم‌اندازسازی

چشم‌اندازسازی فرآیندی است که جامعه در آینده قصد دارد به آن برسد. به عبارتی دیگر، چشم‌اندازسازی فعالیتی است که شهروندان و بهره‌وران را جهت تشکیل یک دورنمای مشترک از آینده جامعه‌شان گردهم می‌آورد. رسالت چشم‌اندازسازی استنتاج و تجسم اهداف بلندمدت جامعه و هدف‌های راهبردی برای برنامه‌ریزی شهری پایدار می‌باشد (ریاحی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۷۱). چشم‌اندازسازی را می‌توان به‌عنوان نوع خاصی از آینده‌نگری همراه با برنامه‌ریزی استراتژیک، تفکر سناریو و ظهور برنامه‌ریزی‌شده در نظر گرفت. این عوامل براساس میزان گسترش آینده‌نگاری در آینده و همچنین سطحی که در آن در نظر گرفته می‌شود (یعنی به‌عنوان تحلیل کلان یا عمل خرد) متفاوت است. چشم‌اندازسازی به‌عنوان یک فرآیند شناختی تعریف می‌شود که در آن مدیریت شهری و شهروندان دیدگاهی اکتشافی در مورد تغییرات آتی در شهر دارد و آینده را در یک افق زمانی نسبتاً کوتاه در نظر می‌گیرند (Abrahamsen et al., 2022).

بطور خاص، چشم‌اندازسازی می‌تواند معانی غیرواقعی و منفی داشته باشد، زیرا می‌تواند به‌عنوان عوام‌فریبی درک شود. با این حال، تمرکز برنامه‌ریزی‌ها بر معانی ستایش‌آمیز یا مثبت چشم‌اندازسازی، بر روی چشم‌اندازی است که اهداف را بیان می‌کند، مسائل را شناسایی می‌کند، انگیزه می‌دهد و به ایجاد راه‌حل کمک می‌کند. فریدمن^۹ (۲۰۰۰) استدلال می‌کند که عمل چشم‌اندازسازی، آینده‌های ممکن در انسان، ذاتی است و باید در پارامترهای خاصی پذیرفته شود: «ظرفیت تصور آینده‌ای که بطور قابل توجهی از چیزی که ما می‌دانیم یک شرایط عمومی در زمان حال است، فاصله می‌گیرد. این راهی است برای شکستن موانع قراردادی به حوزه‌ای از تخیل که در آن بسیاری از چیزهای فراتر از تجربه روزمره ما امکان‌پذیر می‌شوند. همه ما این توانایی را داریم زیرا انسان به اندازه کافی برای آینده برنامه‌ریزی نشده‌است. ما به یک تخیل سازنده نیاز داریم که بتوانیم از آن برای خلق جهان‌های خیالی استفاده کنیم» (Filep et al., 2015: 304). برنامه‌ریزی مبتنی بر چشم‌انداز، تلاش می‌کند که زیرساخت‌ها و الزاماتی را جهت رسیدن به چشم‌انداز موردنظر، تحلیل و تعیین نماید. به عبارتی دیگر،

چشم‌اندازسازی فرایند ساخت تصویری از آینده است که به اندازه کافی واقعی باشد و بتواند به مانند آهن‌ربایی اهداف موردنظر را جمع‌آوری نماید. چشم‌اندازسازی را می‌توان از دو حیطة «محتوا» و «تنظیم و اجراء» بررسی نمود. هر چه محتوای یک چشم‌انداز ملموس‌تر باشد، تنظیم آن نیز راحت‌تر خواهد بود و اگر محتوای آن غیرواقعی و انتزاعی باشد، اجرای آن سخت‌تر می‌شود (کاظمی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۵). چشم‌اندازها می‌توانند برنامه‌ریزی عملیاتی استراتژیک و همچنین نظارت و تطبیق برنامه‌های اجراءشده را جهت دهند. جوامع علاقه‌مند می‌توانند از چشم‌اندازسازی برای تعامل با مردم مختلف یا ترکیب دیدگاه‌ها و تخصص جامعه در برنامه‌ریزی استفاده کنند (John et al., 2015).

۳-۳- ویژگی‌های بیانیه چشم‌انداز موثر

چشم‌انداز نقطه نظرات و عمق بازیگران اصلی شهر را به ما نشان می‌دهد. چشم‌انداز از ایده‌هایی تشکیل شده‌است که با استراتژی ثابت نمی‌شوند. در این چارچوب، چشم‌انداز شامل فرآیند ذهنی و تلاش بازیگران اصلی برای درک، ارزیابی، تعریف، تبیین و به اشتراک‌گذاری همه این فعالیت‌ها و جایگزین‌هایی است که تصور می‌شود برای شهر محقق شود. علاوه‌براین، چشم‌انداز نقش وحدت‌بخش بین عوامل مختلف شهر را ایفا می‌کند. هر چه افراد بیشتر در فرآیند ایجاد چشم‌اندازسازی مشارکت کنند، افراد بیشتری خود را وقف چشم‌انداز می‌کنند. وفاداری به چشم‌انداز، همکاری را به همراه خواهد داشت. چشم‌انداز باید واقع‌بینانه باشد؛ زیرا به‌عنوان هدف دست‌یافتنی در مورد آینده شهر تلقی می‌شود. بنابراین، چشم‌انداز فقط سخنرانی، توزیع اعلامیه یا نصب پوستر در نقاط مختلف شهر نیست. چشم‌انداز باید جزئی از زندگی روزمره باشد، باید عینیت یابد و هر فردی در شهر احساس مسئولیت و اختیار در اجرای چشم‌انداز داشته باشد (Dogan, 2011: 86). براساس نظر وست^{۱۰} (۲۰۲۰)، چشم‌انداز، که گاهی به‌عنوان بیانیه هدف از آن یاد می‌شود، فرآیند ارائه یک تصویر قانونی قانع‌کننده و فراگیر است که همه افراد یک سازمان را در دراز مدت راهنمایی می‌کند. این شامل آینده‌نگری است، افق رویداد را فراهم می‌کند، با قابلیت‌های فعلی

مدیریت استراتژیک است (Dogan, 2011: 86).
 طبق گفته گمبل^{۱۳} و همکارانش، یک بیانیه چشم‌انداز موثر شش ویژگی کلیدی دارد:
 (۱) ترسیم - تصویری از نوع شرکتی که مدیریت در تلاش ایجاد کردن آن است و موقعیت (های) بازاری که شرکت‌ها در تلاش برای بدست آوردن آن هستند را ترسیم می‌کند.
 (۲) جهت‌دار - آینده‌نگر است.
 (۳) متمرکز - به اندازه کافی مشخص است که رهبران را در تصمیم‌گیری و تخصیص منابع راهنمایی کند.
 (۴) انعطاف‌پذیر - آنقدر متمرکز نیست که تطبیق رهبری با شرایط متغیر را دشوار کند.
 (۵) امکان‌پذیر - در محدوده‌ای است که سازمان بطور منطقی می‌تواند انتظار دستیابی به آن را داشته باشد.
 (۶) مطلوب - نشان می‌دهد که چرا مسیر جهت‌دار حس تجاری خوبی دارد (Gonzalez, 2022: 9).
 آماتو و ماچی^{۱۴} بیان کردند که هدف از بیانیه چشم‌انداز ایجاد یک سازمان همسو است که در آن همه با هم در جهت اهداف موردنظر یکسان کار می‌کنند. علاوه بر این، یک بیانیه چشم‌انداز موثر باید شامل سه عنصر اصلی باشد: هدف مهم، تصویری از آینده و ارزش‌های روشن. آماتو و ماچی همچنین بیان کردند که برای قدرتمند بودن، یک بیانیه چشم‌انداز باید دارای هشت ویژگی خاص باشد:
 (۱) باید کوتاه باشد - بیش از یک عبارت نباشد.
 (۲) باید شامل یک هدف اصلی برای دستیابی باشد.
 (۳) می‌تواند تمام منافع سازمانی را دربرگیرد.
 (۴) هدف یکباره و مشخصی نیست که بتوان به آن دست یافت و سپس آن را کنار گذاشت.
 (۵) منبعی از انگیزه برای کارمندان فراهم می‌کند تا بهترین کار خود را با درج درجه سختی یا کشش انجام دهند.
 (۶) چشم‌انداز بلندمدتی را برای سازمان ارائه می‌دهد و محیط آینده‌ای را که در آن فعالیت خواهد کرد، نشان می‌دهد.
 (۷) بعید است که با تغییرات بازار یا تکنولوژی تغییر کند.
 (۸) از نظر همه ذی‌نفعان و ذی‌نفعان مطلوب تلقی می‌شود (Gonzalez, 2022: 9).

مرتبط می‌شود، ارزش‌های پایدار را دربرمی‌گیرد، کوتاه و به یاد ماندنی است. تامپسون^{۱۵} و همکاران (۲۰۲۰) چشم‌انداز را به عنوان آرزوهای مدیریت برای آینده شرکت و مسیر و جهت تعیین شده برای دستیابی به آن توصیف کرد و در نهایت، نورتوز^{۱۶} (۲۰۲۱) بیان کرد که یک چشم‌انداز یک مدل ذهنی از وضعیت آینده ایده‌آل با نتایج مثبت، جذاب و الهام‌بخش است (Gonzalez, 2022: 7).
 اخیراً، برخی از شهرها شروع به توسعه چشم‌اندازهای مربوط به پایداری شهری کرده‌اند که توسط ادارات برنامه‌ریزی شهری هدایت می‌شوند و هدف آن ایجاد ظرفیت و توسعه جامعه از طریق رویکردهای مشارکتی در چشم‌انداز است. در زمینه آینده‌های پایدار برای شهرها، چشم‌اندازها به عنوان جهت‌دهنده برنامه‌ریزی عملیاتی شهری و همچنین نظارت و تطبیق برنامه‌های موجود در نظر گرفته می‌شوند (John et al., 2015). با این حال، توسعه چشم‌انداز شهری به آسانی در سازمان‌ها نخواهد بود. توسعه چشم‌انداز و مشارکت کارکنان برای کارکنان اداری سازمان آسان‌تر است. آوردن همه بازیگران در شهر، به بحث گذاشتن و به نتیجه رسیدن آن‌ها فرآیند بسیار دشواری است؛ زیرا همه آن‌ها مأموریت‌های مختلفی دارند و برای اهداف متفاوتی عمل می‌کنند. اما مشارکت فعال طرف‌های مرتبط برای اینکه بتوانیم از صرف یک قصد یا چشم‌اندازی که تحقق آن سخت است فراتر برویم، حیاتی است. انتظارات بازیگران در شهر باید برآورده شود تا آن‌ها را به اشتراک بگذارند، درک کنند و در روند آماده‌سازی مشارکت نمایند. همه بازیگران شهر؛ شهرداری، سازمان‌های غیردولتی، بخش خصوصی، سایر نهادهای دولتی و شهرنشینان دوست دارند خود، ارزش‌ها و مشکلاتشان را در بیانیه چشم‌انداز ببینند. زیرا چشم‌انداز شهری نقطه‌ای است که جامعه شهر دوست دارد در آینده به آن برسد. چشم‌انداز باید براساس ارزش‌های آن‌ها باشد و فراخوانی ایجاد کند که یکپارچه عمل کنند تا بتواند پروژه جامعه باشد. چشم‌انداز به راه‌حل‌های امور شهری کمک می‌کند، جامعه به عنوان یک کل عمل می‌کند و برای همه، علاوه بر این، فرصت نشان دادن تفاوت خود، تقویت هویت و ایجاد تصویر برند را می‌دهد. از این حیث، چشم‌انداز دیدگاه دیگری پیدا می‌کند و ثابت می‌کند که عنصر کمک‌کننده اصلی برای برنامه‌ریزی بلندمدت و اجرای

از جمع‌آوری پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ در نرم‌افزار SPSS، پایایی سوالات پرسشنامه بررسی شده و اطمینان بالای سوالات در پژوهش با عدد ۰/۹۴۸ تأیید شد. جهت دستیابی به اهداف و سوالات پژوهش نیز با بکارگیری از نرم‌افزار SPSS و آزمون لوین و تی دو نمونه مستقل و بررسی میانگین چشم‌اندازهای توسعه شهری به تفاوت‌ها و شباهت‌های دیدگاه دو گروه مطالعاتی شهروند و کارشناس شهری پرداخته شده‌است.

نمونه‌گیری در پژوهش حاضر بصورت نمونه‌گیری احتمالی و از نوع روش نمونه‌گیری طبقه‌ای است. در این روش، افراد با توجه به ویژگی‌هایی که آن‌ها را از یکدیگر متمایز می‌کند به طبقات مختلف تقسیم می‌شوند. سپس به تعداد موردنیاز و متناسب با جمعیت هر یک از طبقات، افراد نمونه انتخاب می‌شوند. انتخاب افراد می‌تواند به روش‌های تصادفی و تصادفی سیستماتیک انجام شود (رسولی و همکاران، ۱۳۹۷: ۵۴). در این پژوهش انتخاب افراد به روش تصادفی انجام شد. با توجه به اینکه پرسشنامه پژوهش در دو گروه آماری «شهروند» و «کارشناس» توزیع داده شده‌است و ۹۰ درصد از افراد شهر بندر انزلی، شهروند و ۱۰ درصد جزء کارشناسان شهری بشمار می‌روند، مطابق جدول ۲ تعداد افراد نمونه از هر دو گروه براساس حجم نمونه آماری برآورد شده، مشخص شده‌اند.

جدول ۲. تعداد افراد نمونه با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای

گروه آماری	درصد	حجم نمونه برآورد شده	تعداد افراد نمونه	تعداد پرسشنامه توزیع شده
شهروند	۹۰٪	۳۵۵ نفر	۳۱۹	۳۱۱
کارشناس شهری	۱۰٪		۳۶	۴۴

۵- معرفی محدوده موردپژوهش

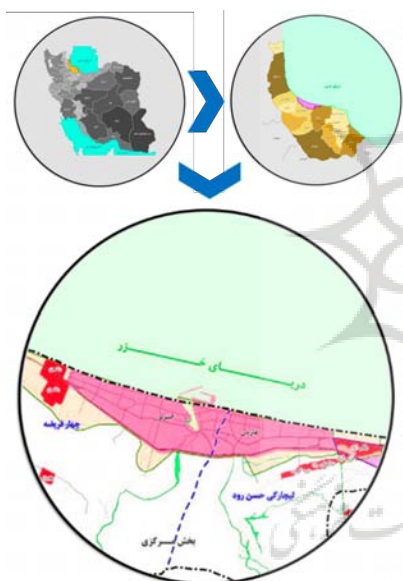
جهت سنجش وضعیت محدوده مورد مطالعه می‌توان موقعیت ریاضی، عمومی، خصوصی و نسبی شهر بندر انزلی شرح داد. منظور از موقعیت ریاضی مختصات جغرافیایی شهر بندر انزلی نسبت به نصف النهار و مدار مبدا است. بر این اساس مختصات عرض جغرافیایی شهر بندر انزلی ۳۷ درجه و ۲۸ دقیقه عرض شمالی و در ۴۹ درجه و ۲۸ دقیقه طول شرقی قرار دارد. موقعیت عمومی شهر بندر انزلی،

وستلی و مینتزربرگ^{۱۵} در سال ۱۹۸۹ تجربیات تعدادی از رهبران چشم‌انداز را برای شناسایی انواع مختلف سازندگان چشم‌انداز بررسی می‌کنند. آنها گزارش می‌دهند که به نظر می‌رسد اکثر محققان موافق هستند که چشم‌انداز را می‌توان به سه مرحله تقسیم کرد که در آن (۱) تجسم وضعیت مطلوب آینده (۲) هنگامی که بطور مؤثر بیان و به پیروان منتقل می‌شود (۳) در خدمت توانمندسازی آن پیروان است. این محققان بیان می‌کنند که رهبری چشم‌انداز نوآوری را تشویق می‌کند (Jantz, 2017: 235). یک چشم‌انداز باید انعطاف‌پذیر و باز باقی بماند. یک چشم‌انداز منعطف ممکن است بد به نظر برسد، زیرا یک چشم‌انداز مستلزم جهت‌گیری مشخص و جستجوی هدف است، درحالی‌که انعطاف‌پذیری مستلزم رویکرد فرصت‌طلبانه‌تر به استراتژی است. با این حال، در زمان عدم اطمینان و تغییرات سریع، پایداری غیرقابل انعطاف به یک برنامه استراتژیک نسخه‌ای برای فاجعه است. برای موفقیت در دنیای واقعی، فرهنگ برنامه‌ریزی شرکتی (و استراتژی‌هایی که بدست می‌دهد) باید در معرض سیگنال‌های جدید تغییر باشد، نسبت به نیاز احتمالی به تغییرات در تاکتیک‌ها و رویکردها هشدار دهد و حتی به اندازه‌ای انعطاف‌پذیر باشد که بتواند بازتعریف چشم‌انداز را در نظر بگیرد. انعطاف‌پذیری، در این معنا، به معنای کنار گذاشتن چشم‌انداز نیست؛ بلکه صرفاً نیاز به هماهنگ کردن چشم‌انداز بطور مداوم با الزامات یک محیط تجاری همیشه در حال تغییر را تشخیص می‌دهد (Wilson, 1992: 25).

۴- روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش، کاربردی و از نظر نگرش، توصیفی-تحلیلی است. همچنین، از روش‌های کمی برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. داده‌ها به دو صورت، از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مطالعات پیمایشی جمع‌آوری شده‌اند. از مطالعات کتابخانه‌ای برای استخراج چشم‌اندازهای توسعه شهری بندر انزلی استفاده گردیده است. همچنین، با توزیع پرسشنامه در بین ساکنین شهر مطالعاتی، نظرات آنان درباره موضوع پژوهش جمع‌آوری شد. برای تعیین حجم نمونه آماری، از روش کوهن استفاده شده و حجم نمونه آماری ۳۵۵ نفر تعیین شده است. در نهایت، پس

در فعالیت‌های اقتصادی»، «انزلی شهری موفق در گسترش صنایع تبدیلی و پشتیبان با فناوری بالا (مانند شرکت‌های بسته‌بندی و...)»، «انزلی شهری توسعه‌یافته در حوزه صادرات و ترانزیت کالا»، «انزلی شهری شهروندگرا (شهروند دوست)»، «انزلی شهری با همبستگی قوی میان ساکنین شهر»، «انزلی شهری برخوردار از هویت متناسب با مولفه‌های فرهنگی»، «انزلی شهری با توزیع عادلانه خدمات و امکانات شهری در محله‌های شهری»، «انزلی شهری دارای حفظ ارزش‌های بافت تاریخی شهر» استخراج شدند تا پس از جمع‌آوری داده‌ها از دو گروه شهروند و کارشناس شهری، اطلاعات تجزیه و تحلیل شوند.

شکل ۱. موقعیت محدوده شهر بندر انزلی

جدول ۳. سند و طرح‌های مطالعاتی جهت استخراج چشم‌اندازهای توسعه شهری بندر انزلی

ردیف	عنوان سند یا طرح	سال تصویب	تهیه‌کننده
۱	سند ملی توسعه فرابخشی ساماندهی سواحل کشور	۱۳۸۴	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
۲	طرح جامع مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور	۱۳۸۹	مهندسین مشاور مآب
۳	بازنگری برنامه آمایش استان گیلان	۱۳۹۶	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی
۴	طرح راهبرد توسعه شهر بندر انزلی (CDS)	۱۳۸۸	مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران

استقرار در منطقه‌ای معتدل و مرطوب با تابستان‌های گرم و مرطوب و زمستان‌های معتدل و مرطوب می‌باشد. جلگه خزر از آب‌رفت‌گذاری رودها در حاشیه خزر به وجود آمده است. این منطقه با سطح هموار و یکنواختی با شیب بسیار ملایم از سمت پایکوه به دریا ختم می‌شود. ارتفاع مطلق جلگه خزر، در کنار خط ساحلی ۲۶- متر و در پایکوه‌ها، اندکی بالاتر از سطح آب‌های آزاد است (مهندسین مشاور نقش‌آوران توس، ۱۳۹۷: ۱۲). در ارتباط با موقعیت خصوصی می‌توان گفت که این شهر از سه طرف به آب‌های دریای خزر، تالاب و کانال‌هایی که تالاب را به دریا متصل می‌کند، محصور است. شهر بندر انزلی از دو منطقه انزلی (شبه‌جزیره) و غازیان (جزیره) در باریکه خشکی میان دریا و تالاب و چندین جزیره و محله تشکیل شده است (مهندسین مشاور نقش جهان پارس، ۱۳۹۲: ۱۸). موقعیت نسبی شهر بندر انزلی را می‌توان نسبت به مرکز استان و قانون‌های مهم عملکردی شرح داد. شهر بندر انزلی در ۴۰ کیلومتری شمال غربی شهر رشت (مرکز استان)، در ۳۷۰ کیلومتری شمال غرب تهران و در ۱۳ کیلومتری غرب منطقه آزاد انزلی است و از طریق روستای طالب‌آباد به این منطقه متصل می‌گردد. علاوه‌براین تالاب انزلی، مهمترین عوارض طبیعی تاثیرگذار در پیرامون شهر انزلی و به‌ویژه در جنوب آن به شمار می‌رود (مهندسین مشاور نقش‌آوران توس، ۱۳۹۷: ۱۳). جمعیت شهر بندر انزلی براساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، ۱۱۸۵۶۴ نفر اعلام شده است. این میزان در حدود ۴/۷ درصد کل جمعیت استان گیلان و ۸۵ درصد جمعیت شهرستان بندر انزلی را دربرمی‌گیرد (مهندسین مشاور نقش‌آوران توس، ۱۳۹۷: ۶۸). شکل ۱ موقعیت محدوده شهر بندر انزلی را نشان می‌دهد.

پس از مطالعه هفت طرح و سند مورد بررسی‌شده براساس جدول ۳، دوازده چشم‌انداز توسعه شهری از جمله «انزلی شهری با مشارکت مطلوب میان مدیریت شهری، شهروندان و سازمان‌های مردمی»، «انزلی شهری موفق در توسعه گردشگری مبتنی بر ساحل و دریا»، «انزلی شهری با حفظ ارزش‌های زیست‌محیطی و محیط پایکوزه»، «انزلی شهری موفق در توسعه فعالیت‌های شیلات مانند پرورش ماهی»، «انزلی شهری دارای امنیت سرمایه‌گذاری

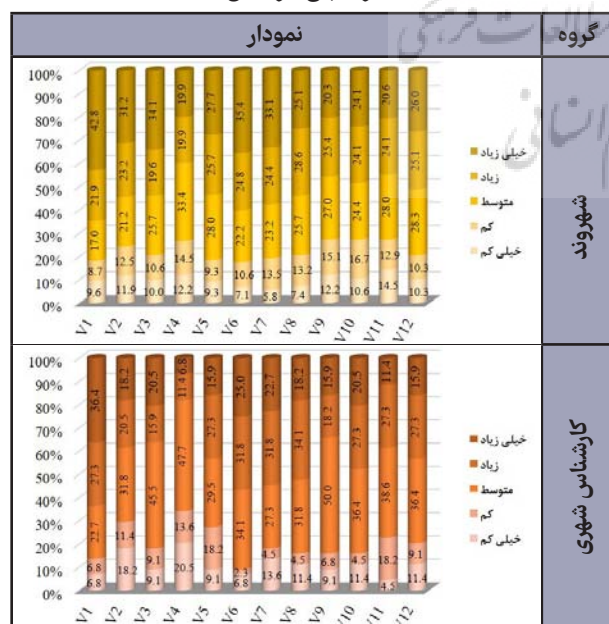
۱۸/۱ بیشترین و کمترین درصد را شامل می‌گردد.

مدت سکونت: از مجموع ۳۵۵ نفر ۲۰۰ نفر برابر با ۵۶/۳ درصد از افراد ۲۶ سال و بیشتر از این مدت زمان در شهر سکونت دارند که در گروه‌های شهروند و کارشناس نیز با اندکی تغییر در مقادیر درصدها مدت سکونت ۲۶ سال و بیشتر، بالاترین فراوانی نسبی را دربرمی‌گیرد.

وضعیت اشتغال: افراد با اشتغال دولتی و آزاد با مقدار فراوانی نسبی ۳۳ و ۲۸/۲ درصد بیشترین و افرادی با اشتغال دانشجوی، شرکت خصوصی و بیکار به ترتیب با ۱۳/۸، ۱۳ و ۱۲/۱ کمترین پاسخ‌دهی به پرسشنامه را داشته‌اند. در گروه شهروند افراد با شغل آزاد و دولتی، بیشترین فراوانی نسبی و شرکت خصوصی، بیکار و دانشجوی کمترین فراوانی نسبی را داشته‌اند، اما در گروه کارشناس با توجه به ماهیت آن، اکثر افراد (۷۷/۳ درصد) دارای شغل دولتی هستند.

جدول ۴ نحوه ارزش‌گذاری چشم‌اندازهای دوازده‌گانه توسعه شهری بندر انزلی را براساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) بر حسب درصد و پاسخ‌گویی شهروند، کارشناس شهری و بصورت مجموع، بیان می‌کند.

جدول ۴. سنجش چشم‌اندازهای توسعه شهری براساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای

ردیف	عنوان سند یا طرح	سال تصویب	تهیه‌کننده
۵	طرح جامع منطقه آزاد تجاری-صنعتی انزلی	۱۳۹۴	مهندسين مشاور ره شهر
۶	طرح توسعه و عمران (جامع) شهر انزلی	۱۳۹۲	مهندسين مشاور نقش جهان پارس
۷	مطالعات محدوده بافت تاریخی شهر بندر انزلی	۱۳۹۷	مهندسان مشاور نقش‌آوران توس

۶- یافته‌های پژوهش و بحث

۶-۱- آمار توصیفی پژوهش

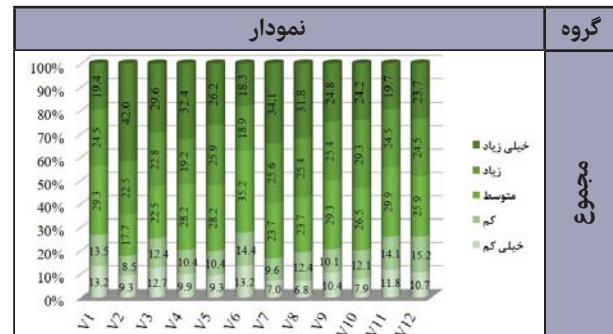
جنسیت: جنسیت افراد پاسخ‌دهنده به پرسشنامه از مجموع ۳۵۵ نفر به‌عنوان حجم نمونه آماری پژوهش حاضر، شامل ۱۸۰ نفر مرد و ۱۷۵ نفر زن و از نظر درصد نیز تقریباً با یک‌دیگر برابرند. در گروه‌های شهروند و کارشناس که به‌ترتیب شامل ۳۱۱ نفر و ۴۴ نفر است، درصد مردان و زنان تقریباً با یک‌دیگر برابر هستند.

وضعیت تاهل: وضعیت تاهل افراد پاسخ‌دهنده شامل دسته‌بندی افراد مجرد و متاهل می‌شود، بطورکلی افراد مجرد ۳۵/۸ درصد و افراد متاهل ۶۴/۲ درصد از حجم نمونه آماری را شامل می‌گردند. در گروه‌های شهروند و کارشناس، افراد مجرد به ترتیب ۳۵/۴ و ۳۸/۶ درصد از حجم نمونه آماری را تشکیل می‌دهند و مابقی این درصدها شامل افراد متاهل می‌گردد. به عبارتی دیگر، درصد نسبی وضعیت تاهل تقریباً در گروه‌های شهروند و کارشناس با تغییرات کمی یکسان است.

سن: بازه سنی ۳۷ تا ۴۷ سال با ۳۰/۴ درصد بیشترین و افراد ۵۹ سال به بالا با ۴/۸ درصد کمترین میزان پاسخ‌دهی را داشته‌اند. در گروه شهروند و کارشناس دو بازه سنی ۲۶ تا ۴۷ سال بیشترین و بازه سنی ۵۹ سال به بالا کمترین درصد فراوانی را به خود اختصاص داده‌است.

میزان تحصیلات: از مجموع ۳۵۵ نفر، ۱۵۴ نفر برابر با ۴۳/۴ درصد دارای تحصیلات فوق‌دیپلم و لیسانس هستند که بیشترین پاسخ‌دهی را به پرسشنامه پژوهش داشته‌اند. در گروه شهروند نیز بدین صورت است؛ اما در گروه کارشناس با توجه به ماهیت این گروه افراد دارای سیکل و دیپلم وجود ندارد و افرادی با تحصیلات فوق‌لیسانس، فوق‌دیپلم و لیسانس و دکتری به‌ترتیب با ۶۱/۴، ۲۰/۴ و

سپس بعد از آن چشم‌اندازهای توسعه شهری V6، V7، V9، V10، V12، V5، V2، V8، V3 و V11 به ترتیب در رده‌های دوم تا یازدهم قرار گرفتند و در نهایت نیز چشم‌انداز V4 «انزلی شهری موفق در توسعه فعالیت‌های شیلات مانند پرورش ماهی» با میانگین کلی ۳/۱۵ براساس نظرات دو گروه آماری، کمترین میانگین و ارزش‌گذاری را کسب کردند. از دیدگاه شهروند، چشم‌اندازهای V1، V6، V7، V9، V10، V12، V5، V8، V2، V3 و V4 به ترتیب در جایگاه اول تا دوازدهم قرار گرفتند. همچنین از نظر کارشناس شهری چشم‌اندازهای توسعه شهری V1، V9، V10، V12، V5، V2، V8، V3، V7 و V6 و V4 جایگاه‌های اول تا دوازدهم را بدست آوردند. لازم به ذکر است که چشم‌اندازهای V12، V7، V6، V1 و V4 از دیدگاه هر دو گروه آماری (شهروند و کارشناس شهری)، بصورت مشترک به ترتیب در جایگاه اول، دوم، سوم، هشتم و دوازدهم قرار گرفتند و از این نظر هر دو گروه با یکدیگر هم‌نظر بوده‌اند.

براساس جدول ۵ که میانگین، انحراف استاندارد و خطای استاندارد میانگین ارزش‌گذاری ۱۲ چشم‌انداز توسعه شهری بندر انزلی از دیدگاه دو گروه آماری شهروند و کارشناس را نشان می‌دهد، می‌توان بیان نمود که تمامی چشم‌اندازهای دوازده‌گانه مطالعاتی دارای میانگین بیشتر از حد متوسط (عدد سه) هستند. در این بین، چشم‌انداز V1 «انزلی شهری با مشارکت مطلوب میان مدیریت شهری، شهروندان و سازمان‌های مردمی»، با میانگین کلی ۳/۷۹ از دیدگاه هر دو گروه، بیشترین ارزش را بدست آورد و

جدول ۵. میانگین، انحراف استاندارد و خطای استاندارد میانگین چشم‌اندازهای توسعه شهری در دو گروه آماری

کد چشم‌انداز	چشم‌انداز توسعه شهری	گروه آماری	تعداد	میانگین		انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
				رتبه	Mean		
V1	انزلی شهری با مشارکت مطلوب میان مدیریت شهری، شهروندان و سازمان‌های مردمی	شهروند	۳۱۱	۱	۳/۷۹	۱/۳۳۳	۰/۰۷۶
		کارشناس	۴۴	۱	۳/۸۰	۱/۲۱۲	۰/۱۸۳
		مجموع	۳۵۵	۱	۳/۷۹	۱/۳۱۷	۰/۰۷۰
V2	انزلی شهری موفق در توسعه گردشگری مبتنی بر ساحل و دریا	شهروند	۳۱۱	۵	۳/۴۹	۱/۳۵۸	۰/۰۷۷
		کارشناس	۴۴	۱۱	۳/۰۹	۱/۳۴۴	۰/۲۰۳
		مجموع	۳۵۵	۶	۳/۴۴	۱/۳۶۱	۰/۰۷۲
V3	انزلی شهری با حفظ ارزش‌های زیست‌محیطی و محیط پاکیزه	شهروند	۳۱۱	۴	۳/۵۷	۱/۳۲۰	۰/۰۷۵
		کارشناس	۴۴	۶	۳/۳۰	۱/۱۷۳	۰/۱۷۷
		مجموع	۳۵۵	۴	۳/۵۴	۱/۳۰۴	۰/۰۶۹
V4	انزلی شهری موفق در توسعه فعالیت‌های شیلات مانند پرورش ماهی	شهروند	۳۱۱	۱۲	۳/۲۱	۱/۲۶۲	۰/۰۷۲
		کارشناس	۴۴	۱۲	۲/۷۰	۱/۱۳۳	۰/۱۷۱
		مجموع	۳۵۵	۱۲	۳/۱۵	۱/۲۵۶	۰/۰۶۷
V5	انزلی شهری دارای امنیت سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های اقتصادی	شهروند	۳۱۱	۷	۳/۵۳	۱/۲۴۶	۰/۰۷۱
		کارشناس	۴۴	۱۰	۳/۲۳	۱/۱۹۸	۰/۱۸۱
		مجموع	۳۵۵	۷	۳/۴۹	۱/۲۴۳	۰/۰۶۶

کد چشم‌انداز	چشم‌انداز توسعه شهری	گروه آماری	تعداد	میانگین		انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
				رتبه	Mean		
V6	انزلی شهری موفق در گسترش صنایع تبدیلی و پشتیبان با فناوری بالا (مانند شرکت‌های بسته‌بندی و...)	شهروند	۳۱۱	۲	۳/۷۱	۱/۲۴۷	۰/۰۷۱
		کارشناس	۴۴	۲	۳/۶۶	۱/۰۹۸	۰/۱۶۶
		مجموع	۳۵۵	۲	۳/۷۰	۱/۲۲۹	۰/۰۶۵
V7	انزلی شهری توسعه‌یافته در حوزه صادرات و ترانزیت کالا	شهروند	۳۱۱	۳	۳/۶۶	۱/۲۲۹	۰/۰۷۰
		کارشناس	۴۴	۳	۳/۴۵	۱/۲۸۴	۰/۱۹۴
		مجموع	۳۵۵	۳	۳/۶۳	۱/۲۳۶	۰/۰۶۶
V8	انزلی شهری شهروندگرا (شهروند دوست)	شهروند	۳۱۱	۶	۳/۵۱	۱/۲۱۰	۰/۰۶۹
		کارشناس	۴۴	۴	۳/۴۳	۱/۱۸۹	۰/۱۷۹
		مجموع	۳۵۵	۵	۳/۵۰	۱/۲۰۶	۰/۰۶۴
V9	انزلی شهری با همبستگی قوی میان ساکنین شهر	شهروند	۳۱۱	۱۰	۳/۲۶	۱/۲۸۱	۰/۰۷۳
		کارشناس	۴۴	۷	۳/۲۵	۱/۱۰۲	۰/۱۶۶
		مجموع	۳۵۵	۱۰	۳/۲۶	۱/۲۵۸	۰/۰۶۷
V10	انزلی شهری برخوردار از هویت متناسب با مولفه‌های فرهنگی	شهروند	۳۱۱	۹	۳/۳۴	۱/۲۹۸	۰/۰۷۴
		کارشناس	۴۴	۵	۳/۴۱	۱/۲۰۷	۰/۱۸۲
		مجموع	۳۵۵	۹	۳/۳۵	۱/۲۸۵	۰/۰۶۸
V11	انزلی شهری با توزیع عادلانه خدمات و امکانات شهری در محله‌های شهری	شهروند	۳۱۱	۱۱	۳/۲۳	۱/۳۱۲	۰/۰۷۴
		کارشناس	۴۴	۹	۳/۲۳	۱/۰۳۱	۰/۱۵۵
		مجموع	۳۵۵	۱۱	۳/۲۳	۱/۲۸۰	۰/۰۶۸
V12	انزلی شهری دارای حفظ ارزش‌های بافت تاریخی شهر	شهروند	۳۱۱	۸	۳/۴۶	۱/۲۶۴	۰/۰۷۲
		کارشناس	۴۴	۸	۳/۲۷	۱/۱۸۸	۰/۱۷۹
		مجموع	۳۵۵	۸	۳/۴۴	۱/۲۵۵	۰/۰۶۷

۲-۶- آمار استنباطی پژوهش

آزمون لوین یک مرحله از آزمون T برای بررسی تساوی واریانس دو گروه است. با توجه به جدول ۶ و نتایج آزمون لوین می‌توان بیان نمود که سطح معناداری (sig) در ارتباط با ۱۲ چشم‌انداز توسعه شهری «V1»، «V2»، «V4»، «V5»، «V6»، «V7»، «V8»، «V10» و «V12» بیشتر از مقدار ۰/۰۵ است. بنابراین فرض H1 رد و فرض H0 پذیرفته می‌شود. بنابراین واریانس گروه‌های شهروند و کارشناس شهری در ۱۲ چشم‌انداز مذکور با هم برابر هستند. بنابراین در جدول ۶ سطر اول هرکدام چشم‌انداز برای آزمون T که با پیش شرط برابری واریانس‌ها است، بررسی می‌شود. سطح معناداری (sig) در ارتباط با سه چشم‌انداز توسعه شهری «V9»، «V3» و «V11» کمتر از مقدار ۰/۰۵ است. بنابراین فرض H0 رد و فرض H1 تایید

آزمون تی برای نمونه‌های مستقل، یک روش آماری است که برای مقایسه میانگین دو گروه مستقل از مشاهدات استفاده می‌شود و این امکان را می‌دهد تا مشاهده شود که آیا تفاوت معناداری بین میانگین دو گروه وجود دارد یا خیر.

در آزمون T دو نمونه مستقل، فرضیه صفر (H0) این است که میانگین دو گروه برابر است، درحالی‌که فرضیه جایگزین (H1) این است که میانگین دو گروه با یکدیگر متفاوت است. مقدار P-value یا Sig (سطح معناداری) نشان می‌دهد که اگر فرضیه صفر درست باشد، چه احتمالی وجود دارد که داده‌ها به شدت متفاوت باشند.

در بین دو گروه مطالعاتی، جهت تعیین اینکه کدام گروه دارای میانگین بزرگتری هستند، سه حالت وجود دارد:

(۱) اگر حد بالا و پایین هر دو مثبت: میانگین گروه اول < میانگین گروه دوم

(۲) اگر حد بالا و پایین هر دو منفی: میانگین گروه اول > میانگین گروه دوم

(۳) اگر حد بالا و پایین یکی مثبت و یکی منفی: میانگین‌های دو گروه با یکدیگر تفاوت معناداری ندارند.

چشم‌انداز «V4» با وجود دارا بودن حد بالا و پایین مثبت، میانگین گروه شهروند از میانگین گروه کارشناس شهری بیشتر است.

می‌شود. بنابراین واریانس گروه‌های شهروند و کارشناس شهری در سه چشم‌انداز مذکور با هم برابر نیستند و در جدول ۶ سطر دوم هر کد چشم‌انداز برای آزمون T که با پیش شرط نابرابری واریانس‌ها است، بررسی خواهد شد. براساس مطالب بیان شده و وجود فرضیه مبنی بر اینکه در تحقق هر چشم‌انداز توسعه شهری میان گروه شهروند و گروه کارشناس شهری تفاوت وجود دارد، در تمامی چشم‌اندازهای توسعه شهری بجز چشم‌انداز «V4» دلیل سطح معناداری بیشتر از ۵٪ در سطح اطمینان ۹۵ درصد، فرض H1 رد و فرض H0 تایید می‌شود. به عبارتی، تفاوتی در میانگین دو گروه وجود ندارد. اما در ارتباط با چشم‌انداز «V4» می‌توان گفت که براساس سطح معناداری کمتر از ۵٪ (Sig < ۰/۰۵) و وجود تفاوت معنادار در میانگین

جدول ۶. آزمون‌های لوین و تی دو نمونه مستقل

رد چشم‌انداز	فرض واریانس‌های برابر و نابرابر	آزمون لوین برای برابری واریانس‌ها		آزمون T برای برابری میانگین‌ها						
		F	Sig	آماره تی	درجه آزادی	Sig (2-tailed)	تفاوت میانگین	تفاوت خطای استاندارد	۹۵% فاصله اطمینان از تفاوت	
									حد پایین	حد بالا
V1	فرض واریانس‌های برابر	۱/۳۵۱	۰/۲۴۶	-۰/۰۰۶	۳۵۳	۰/۹۹۵	-۰/۰۰۱	۰/۲۱۲	-۰/۴۱۹	۰/۴۱۷
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	-۰/۰۰۶	۵۸/۷۴۰	۰/۹۹۵	-۰/۰۰۱	۰/۱۹۸	-۰/۳۹۷	۰/۳۹۴
V2	فرض واریانس‌های برابر	۰/۹۶۹	۰/۳۲۶	۱/۸۳۶	۳۵۳	۰/۰۶۷	۰/۴۰۱	۰/۲۱۸	-۰/۰۲۹	۰/۸۳۱
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	۱/۸۵۱	۵۶/۱۶۴	۰/۰۶۹	۰/۴۰۱	۰/۲۱۷	-۰/۰۳۳	۰/۸۳۵
V3	فرض واریانس‌های برابر	۴/۱۷۳	۰/۰۴۲	۱/۳۱۹	۳۵۳	۰/۱۸۸	۰/۲۷۷	۰/۲۱۰	-۰/۱۳۶	۰/۶۹۰
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	۱/۴۴۲	۵۹/۵۲۴	۰/۱۵۵	۰/۲۷۷	۰/۱۹۲	-۰/۱۰۷	۰/۶۶۱
V4	فرض واریانس‌های برابر	۱/۴۴۸	۰/۲۳۰	۲/۵۱۲	۳۵۳	۰/۰۱۲	۰/۵۰۴	۰/۲۰۱	۰/۱۱۰	۰/۸۹۹
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	۲/۷۲۵	۵۹/۱۶۹	۰/۰۰۸	۰/۵۰۴	۰/۱۸۵	۰/۱۳۴	۰/۸۷۵
V5	فرض واریانس‌های برابر	۰/۴۱۴	۰/۵۲۰	۱/۵۱۸	۳۵۳	۰/۱۳۰	۰/۳۰۳	۰/۲۰۰	-۰/۰۹۰	۰/۶۹۶
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	۱/۵۶۴	۵۶/۹۸۶	۰/۱۲۳	۰/۳۰۳	۰/۱۹۴	-۰/۰۸۵	۰/۶۹۲
V6	فرض واریانس‌های برابر	۲/۶۶۸	۰/۱۰۳	۰/۲۴۴	۳۵۳	۰/۸۰۸	۰/۰۴۸	۰/۱۹۸	-۰/۳۴۱	۰/۴۳۸
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	۰/۲۶۸	۵۹/۸۴۵	۰/۷۸۹	۰/۰۴۸	۰/۱۸۰	-۰/۳۱۲	۰/۴۰۹
V7	فرض واریانس‌های برابر	۰/۰۰۷	۰/۹۳۱	۱/۰۱۲	۳۵۳	۰/۳۱۲	۰/۲۰۱	۰/۱۹۹	-۰/۱۹۰	۰/۵۹۳
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	۰/۹۷۹	۵۴/۷۳۸	۰/۳۳۲	۰/۲۰۱	۰/۲۰۶	-۰/۲۱۱	۰/۶۱۴
V8	فرض واریانس‌های برابر	۰/۴۹۳	۰/۴۸۳	۰/۳۹۲	۳۵۳	۰/۶۹۵	۰/۰۷۶	۰/۱۹۴	-۰/۳۰۶	۰/۴۵۹
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	۰/۳۹۷	۵۶/۳۵۰	۰/۶۹۳	۰/۰۷۶	۰/۱۹۲	-۰/۳۰۸	۰/۴۶۱
V9	فرض واریانس‌های برابر	۴/۹۴۵	۰/۰۲۷	۰/۰۶۹	۳۵۳	۰/۹۴۶	۰/۰۱۴	۰/۲۰۳	-۰/۳۸۶	۰/۴۱۳
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	۰/۰۷۵	۶۰۶۸۲	۰/۹۴۰	۰/۰۱۴	۰/۱۸۱	-۰/۳۴۹	۰/۳۷۶

ردیف شماره انداز	فرض واریانس‌های برابر و نابرابر	آزمون T برای برابری میانگین‌ها						آزمون لوین برای برابری واریانس‌ها		
		F	Sig	آماره تی	درجه آزادی	Sig (2-tailed)	تفاوت میانگین	تفاوت خطای استاندارد	۹۵% فاصله اطمینان از تفاوت	
									حد پایین	حد بالا
V10	فرض واریانس‌های برابر	۱/۷۵۲	۰/۱۸۷	-۰/۳۱۴	۳۵۳	۰/۷۵۴	-۰/۰۶۵	۰/۲۰۷	-۰/۴۷۳	۰/۳۴۳
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	-۰/۳۳۱	۵۸/۰۰۶	۰/۷۴۲	-۰/۰۶۵	۰/۱۹۶	-۰/۴۵۸	۰/۳۲۸
V11	فرض واریانس‌های برابر	۵/۶۷۸	۰/۰۱۸	۰/۰۳۶	۳۵۳	۰/۹۷۱	۰/۰۰۷	۰/۲۰۶	-۰/۳۹۸	۰/۴۱۳
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	۰/۰۴۳	۶۴/۴۹۲	۰/۹۶۶	۰/۰۰۷	۰/۱۷۲	-۰/۳۳۷	۰/۳۵۲
V12	فرض واریانس‌های برابر	۱/۲۹۶	۰/۲۵۶	۰/۹۴۱	۳۵۳	۰/۳۴۷	۰/۱۹۰	۰/۲۰۲	-۰/۲۰۷	۰/۵۸۸
	فرض واریانس‌های نابرابر	-	-	۰/۹۸۶	۵۷/۶۶۳	۰/۳۲۸	۰/۱۹۰	۰/۱۹۳	-۰/۱۹۶	۰/۵۷۷

ارتباط و مقایسه یافته‌های مطالعه اشرفی و ملک‌زاده با نتایج پژوهش حاضر نمی‌توان اظهار نظر نمود، زیرا نتایج مطالعه آنان به فرآیند تهیه چشم‌انداز و بررسی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای شهر ختم می‌شود، درحالی‌که در پژوهش حاضر میزان تحقق‌پذیری چشم‌اندازهای تهیه شده در شهر، بررسی می‌شوند.

۷- نتیجه‌گیری

تحولات اخیر در نقش‌ها و مسئولیت‌های شهرها بر اهمیت شهرها افزوده است. شهرها نه تنها مکان‌هایی هستند که می‌توان از برخی خدمات عمومی اولیه آن بهره‌مند شد، بلکه آنها فضاهای زندگی هستند که در زمینه‌های مختلف از توسعه اقتصادی گرفته تا تسهیل روزانه خدمات ارائه می‌کنند. بنابراین باید از زاویه‌ای دیگر به شهرها نگریسته شود. شهرها باید با تغییرات جهانی هماهنگ شوند تا با وضعیت جدید خود هماهنگ شوند و انتظارات را برآورده کنند. این امر مستلزم تغییر، انجام اقدامات احتیاطی برای مشکلات احتمالی و توسعه سیستم‌های مدیریتی است. پیش‌بینی تغییر و آینده در مورد توسعه چشم‌انداز شهری است. اجرای سیاست‌های بلندمدت به معنای برنامه‌ریزی برای آینده است. در حال حاضر شهرهایی که هدفشان مدیریت آینده نیست، نمی‌توانند مشکلات اساسی خود را حل کنند. این امر مستلزم درک فعالانه مدیریت است، زیرا مهم است که از مشکلات قبل از بروز آن‌ها جلوگیری کنید.

براساس نتایج حاصل از این پژوهش و سایر مطالعات پیشین می‌توان بیان نمود که نتایج این پژوهش با نتایج مطالعه رهبرنیا و همکاران (۱۴۰۰)، همسو است، زیرا میانگین وزنی چشم‌اندازها در هر دو پژوهش بیشتر از حد متوسط قرار دارد اما این نیاز حس می‌شود که برای هر برنامه شهری یک ارتباط منطقی و هماهنگ بین اجزای مختلف برنامه و چشم‌اندازهای آن وجود داشته باشد. اما یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش هوشیار (۱۳۹۹) همراستا نیست، زیرا میانگین چشم‌اندازهای شهری کمتر از مقدار متوسط ارزیابی شد. همچنین بین نظرات گروه‌های شهری اختلاف نظر و تفاوت معنادار وجود دارد درحالی‌که در پژوهش حاضر این چنین نبوده است. نتایج بدست آمده از پژوهش‌های شرودر (۲۰۲۰) و تویسکون و همکاران (۲۰۱۵) با یافته‌های مستخرج از پژوهش حاضر تا حدود زیادی همسو است، زیرا هرچند دو گروه مطالعاتی در این پژوهش تا حد بالایی با یکدیگر هم‌نظر هستند اما مدیریت شهری جهت ارتباط بین افراد و گروه‌های اجتماعی مختلف در شهر برنامه‌ریزی منسجمی انجام نمی‌دهد و در فرآیند تصمیم‌گیری آنان را دخیل نمی‌کند اما بطورکلی سنجش میزان این ارتباط نیاز به پژوهش‌های بعدی دارد. همچنین این نتایج مطالعه مک پیرسون (۲۰۱۶) با نتایج این مقاله همراستا است، زیرا با توجه به مبانی نظری و نوشتار این پژوهش، تدوین چشم‌اندازهای مطلوب توسعه شهری از ارکان اساسی هر برنامه و طرح شهری است و لازمه دستیابی به پایداری شهری محسوب می‌گردد. درباره

این می‌تواند نشان‌دهنده عدم تطابق بین اولویت‌ها و نیازهای این دو گروه با نیازهای فعالیت‌های شیلات باشد. نتایج بدست آمده در این پژوهش می‌تواند به مدیریت شهری انزلی در تدوین برنامه‌ریزی چشم‌اندازسازی شهری یاری کند.

۸- تقدیر و تشکر

این مقاله حامی مالی و معنوی نداشته است.

۹- مشارکت نویسندگان

نویسندگان به اندازه یکسان در مفهوم‌سازی و نگارش مقاله سهمیم هستند. همه نویسندگان محتوای مقاله ارسالی برای داوری را تایید کردند و در مورد تمام جنبه‌های کار توافق دارند.

۱۰- اعلام عدم تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که در انجام این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی برای ایشان وجود نداشته است.

۱۱- پی‌نوشت‌ها

- 1- Vision
- 2- Collins and Porras
- 3- Foster & Akdere
- 4- Holladay and Coombs
- 5- Levin
- 6- O'Brien & Meadows
- 7- Finkelstein, Harvey, and Lawton
- 8- Janet Ayre
- 9- Friedmann
- 10- West
- 11- Thompson
- 12- Northouse
- 13- Gamble
- 14- Amato and Macchi
- 15- Westley and Mintzberg

۱۲- منابع

۱- اشرفی، یوسف و ملک‌زاده، علی. (۱۳۸۹). چشم‌اندازسازی مشارکتی در فرایند راهبرد توسعه شهری (CDS)، نمونه

در توسعه شهری انزلی، مشارکت مطلوب بین مدیریت شهری، شهروندان و سازمان‌های مردمی باعث ایجاد چشم‌اندازی پویا و پایدار برای شهر خواهد شد. این مشارکت‌ها به‌عنوان یکی از عوامل اصلی موفقیت در توسعه شهری، باعث افزایش ارزش و کارایی چشم‌انداز توسعه شهری بین دو گروه شهروند و کارشناسان شهری شده است. مدیریت شهری، با برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌ها و پروژه‌های توسعه شهری، نقش مهمی در شکل‌دهی به چشم‌انداز دارد و باید با توجه به نیازها و خواسته‌های شهروندان، بهبود زیرساخت‌ها و خدمات عمومی، ایجاد فضاهای سبز و توسعه اقتصادی را در نظر گیرد. همچنین، از طریق هماهنگی با سازمان‌های مردمی و شهروندان، نظرات و پیشنهادات آن‌ها را در برنامه‌های توسعه شهری در نظر می‌گیرد. از سوی دیگر، شهروندان به‌عنوان بخش فعال جامعه، نقش بسیار مهمی در توسعه شهری دارند. آن‌ها با ارائه نظرات، ایده‌ها و انتظارات خود، به مدیریت شهری کمک می‌کنند تا برنامه‌ها و طرح‌هایی را تدوین کنند که بهترین نتیجه را برای شهروندان به همراه داشته باشد. همچنین، شهروندان با مشارکت در اجرای طرح‌ها و پروژه‌های توسعه شهری، در بهبود کیفیت زندگی خود و محیط اطرافشان نقش دارند. با توجه به اینکه هر گروه دارای دانش و تجربه منحصر به فرد است، همکاری و مشارکت فعال بین شهروندان و کارشناسان شهری باعث افزایش ارزش و کیفیت چشم‌انداز توسعه شهری می‌شود. این تعامل و تبادل دانش بین دو گروه، منجر به اتخاذ تصمیمات بهتر و اجرای موثرتر طرح‌ها و پروژه‌های توسعه شهری می‌شود. بنابراین، مشارکت مطلوب بین شهروندان و کارشناسان شهری و سایر گروه‌های شهری در توسعه شهر انزلی بسیار ارزشمند و مؤثر است. از طرفی شهروندان و کارشناسان شهری ممکن است به دلایلی مانند عدم توانایی مالی، نیازهای اولویت‌بندی شده یا عدم تمایل به فعالیت شیلات، اهمیت کمتری به این فعالیت‌ها بدهند. همچنین، شاید این فعالیت‌ها در تحقق اهداف و مؤثر بودن در توسعه شهری مورد انتظار قرار نگیرند. بنابراین در توسعه شهری انزلی، فعالیت‌های شیلات مانند پرورش ماهی برخلاف سایر جنبه‌ها، کمترین ارزش و میزان تحقق‌پذیری را در بین شهروندان و کارشناسان شهری دارد.

تجاری-صنعتی/انزلی. سازمان منطقه آزاد انزلی.

۱۲- مهندسین مشاور مآب. (۱۳۸۹). طرح جامع مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی کشور. سازمان بندار و دریانوردی.

۱۳- مهندسین مشاور نقش جهان پارس. (۱۳۹۲). طرح توسعه و عمران (جامع) بندر/انزلی. اداره کل راه و شهرسازی استان گیلان.

۱۴- هوشیار، حسن. (۱۳۹۹). چشم‌اندازسازی مشارکتی مبتنی بر راهبرد CDS در شهرهای مرزی (مطالعه‌موردی: شهر مرزی اشنویه). فصلنامه علمی علوم و فنون مرزی، ۹(۳۵)، ۱۷۱-۲۰۱. <https://www.sid.ir/paper/410634/fa>

References

- 1- Abrahamsen, M. H., Halinen, A., & Naudé, P. (2022). The role of visioning in business network strategizing. *Journal of Business Research*, 154, 113334. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2022.113334>
- 2- Ashrafi, Y., & Malekzadeh, A. (2011). Participatory visioning in the process of urban development strategy (CDS), case study: Maragheh city. *Urban Management*, 8(25), 169-186. [In Persian]. <https://www.sid.ir/paper/92232/fa>
- 3- Dixon, T., Montgomery, J., Horton-Baker, N., & Farrelly, L. (2018). Using urban foresight techniques in city visioning: Lessons from the Reading 2050 vision. *Local Economy*, 33(8), 777-799. <https://doi.org/10.1177/0269094218800677>
- 4- Dogan, M. (2011). Urban Vision A Strategic Planning. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, -(29), 81-90. <https://www.researchgate.net/publication/345241239>
- 5- Filep, S., Law, A., DeLacy, T., Wiranatha, A. S., Hendriyetty, N., & Filep, C. V. (2015). Host community visioning: The case of Bali. *Tourism Recreation Research*, 40(3), 303-315. <https://doi.org/10.1080/02508281.2015.1087690>
- 6- Fletcher, A.L. (2020). Smart city visions: pathways to

- مورد مطالعه: شهر مراغه. مدیریت شهری، ۸(۲۵)، ۱۶۹-۱۸۶. <https://www.sid.ir/paper/92232/fa>
- ۲- حسن‌زاده باغی، بنیامین و سالاری‌پور، علی‌اکبر. (۱۴۰۲). بررسی عوامل تاثیرگذار بر تعیین چشم‌انداز توسعه شهری، مطالعه‌موردی: شهر بندر انزلی. پژوهش‌های جغرافیایی برنامه‌ریزی شهری، ۱۱(۱)، ۱۴۹-۱۶۹. doi: 10.22059/jurban-geo.2023.356875.1807
- ۳- رسولی، نسرين؛ ترابی، محمدمبین؛ و رسولی، محی‌الدین. (۱۳۹۷). گام به گام با SMART- PLS ورژن ۳. تهران: انتشارات مولفین طلایی.
- ۴- رهبرنیا، غلامحسین؛ سعیدی رضوانی، نوید و دولت آبادی، فریبرز. (۱۴۰۰). ارزیابی میزان تحقق چشم‌انداز و اهداف برنامه ۵ ساله راهبردی عملیاتی شهر شیراز (سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۷). فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۲(۴۷)، ۲۸۷-۳۰۴. doi: 10.30495/jupm.2022.27014.3748
- ۵- رباحی، وحید؛ عزیزپور، فرهاد؛ و قاسمیان، زری. (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر تهیه برنامه چشم‌انداز توسعه در ناحیه روستایی هزارجریب (شرق مازندران). نشریه علمی جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۴(۷۲)، ۲۶۷-۲۹۱. doi: 10.22034/gp.2020.10857
- ۶- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی. (۱۳۸۴). سند ملی توسعه فرابخشی ساماندهی سواحل کشور. وزارت مسکن و شهرسازی.
- ۷- کاظمی، معصومه؛ قرونه، حسن؛ کاظمی، نفیسه؛ و بابکی‌راد، اعظم. (۱۳۹۷). بررسی مفاهیم و مبانی پس‌نگری و مقایسه آن با پیش‌بینی و چشم‌اندازسازی. آینده پژوهی مدیریت، ۲۹(۱۱۴)، ۱۶-۳۷. <https://sanad.iau.ir/Journal/jmfr/Article/784122>
- ۸- مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران. (۱۳۸۸). سند راهبرد توسعه شهر بندر انزلی. اداره کل راه و شهرسازی استان گیلان.
- ۹- معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی. (۱۳۹۶). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان. سازمان برنامه و بودجه استان گیلان.
- ۱۰- مهندسین مشاور نقش‌آوران توس. (۱۳۹۷). مطالعات محدوده بافت تاریخی شهر بندر انزلی. اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری گیلان.
- ۱۱- مهندسین مشاور ره‌شهر. (۱۳۹۴). طرح جامع منطقه آزاد

- participatory planning in two American cities. *Foresight*, 22(5/6), 689-702. <https://doi.org/10.1108/FS-04-2020-0036>
- 7- Gonzalez, A. F. (2022). Are the Vision Statements of Fortune 50 Companies Convincing? You Can Make That Decision. *Southern University College of Business E-Journal*, 16(1), 1-26. <https://digitalcommons.subr.edu/cbej/vol16/iss1/5>
- 8- Hasanzadeh Baghi, B., & Salaripour, A.A. (2023). Investigating factors affecting the determination of urban development visions, case study: Bandar Anzali city. *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 11(1), 149-169. [In Persian]. [doi: 10.22059/jurban-geo.2023.356875.1807](https://doi.org/10.22059/jurban-geo.2023.356875.1807)
- 9- Hoshyar, H. (2021). Collaborative planning based on CDS strategy in border cities (case study: border city of oshnaviyeh). *Scientific Quarterly of Frontier Sciences and Techniques*, 9(4(35)), 171-201. [In Persian]. <https://www.sid.ir/paper/410634/fa>
- 10- Iran Urban Planning and Architecture Studies and Research Center. (2010). *Bandar Anzali City Development Strategy Document*. Guilan Province General Road and Urban Planning Department. [In Persian].
- 11- Jantz, R. C. (2017). Vision, innovation, and leadership in research libraries. *Library & Information Science Research*, 39(3), 234-241. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2017.07.006>
- 12- John, B., Keeler, L. W., Wiek, A., & Lang, D. J. (2015). How much sustainability substance is in urban visions?—An analysis of visioning projects in urban planning. *Cities*, 48, 86-98. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2015.06.001>
- 13- Kazemi, M., Qoruneh, H., Kazemi, N., & Babaki Rad, A. (2018). Examining the concepts and basics of hindsight and comparing it with forecasting and visioning. *Management Future Research*, 29(3(114)), 16-37. [In Persian]. <https://sanad.iau.ir/Journal/jmfr/Article/784122>
- 14- Lachapelle, P., Emery, M., & French, C. (2012). A Framework for Teaching and Implementing Community Visioning. In *Community Visioning Programs* (pp. 94-114). Routledge.
- 15- Maab Consulting Engineers. (2011). *Comprehensive Plan for Integrated Management of Coastal Areas of the Country*. Ports and Maritime Organization. [In Persian].
- 16- Management and Planning Organization. (2006). *National Transsectoral Development Document for the Organization of the Country's Coasts*. Ministry of Housing and Urban Development. [In Persian].
- 17- Nam, T. (2013). Citizen participation in visioning a progressive city: A case study of Albany 2030. *International Review of Public Administration*, 18(3), 117-139. <https://doi.org/10.1080/12294659.2013.10805267>
- 18- Naqsh Jahan Pars Consulting Engineers. (2013). *Development and construction plan (comprehensive) of Anzali port*. General Directorate of Roads and Urban Development of Guilan Province. [In Persian].
- 19- Naqshavaran Tuos Consulting Engineers. (2018). *Studies of historical context of Bandar Anzali city*. General Directorate of Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism of Guilan. [In Persian].
- 20- Rahbarnia, G., saeidi rezvani, N., & Dolatabadi, F. (2022). The realization of the perspective and goals of the 5-year operational-strategic plan for Shiraz (2013-2018). *Journal of Research and Urban Planning*, 12(47), 287-304. [In Persian]. [doi: 10.30495/jupm.2022.27014.3748](https://doi.org/10.30495/jupm.2022.27014.3748)
- 21- Raheshahr Consulting Engineers. (2016). *Commercial-Industrial Free Zone Master Plan of Anzali*. Anzali Free Zone Organization. [In Persian].
- 22- Rasouli, N., Torabi, M. A., & Rasouli, M. (2018). *Step by step with SMART-PLS version 3*. Tehran: Moalefin Talaei Publications. [In Persian].
- 23- Research Deputy of Shahid Beheshti University. (2018). *Preparation and revision of the program of Guilan Province*. Program and Budget Organization of Guilan Province. [In Persian].

- 24- Riahi, V., Azizpour, F., & ghasemian, Z. (2020). Effective Factors in Providing a development visioning plan in the Hezarjarib rural Area. *Journal of Geography and Planning*, 24(72), 267-291. [In Persian]. doi: [10.22034/gp.2020.10857](https://doi.org/10.22034/gp.2020.10857)
- 25- Schroeder, S. (2020). A Citizen-Defined Vision for the City's Future. A New Contribution to the Discourse of Citizen Participation in Piura, Peru. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. IOP Publishing. doi: [10.1088/1755-1315/503/1/012063](https://doi.org/10.1088/1755-1315/503/1/012063)
- 26- Tuiskunen, S., Rytönen, E., & Nenonen, S. (2015). Urban vision—a static destination or a dynamic process?. *Procedia Economics and Finance*, 21, 346-354. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00186-0](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00186-0)
- 27- Wilson, I. (1992). Realizing the power of strategic vision. *Long range planning*, 25(5), 18-28. [https://doi.org/10.1016/0024-6301\(92\)90271-3](https://doi.org/10.1016/0024-6301(92)90271-3)
- 28- Wise, K. (2012). Vision and state health department public relations practitioners: Prepared to lead?. *Public Relations Review*, 38(4), 592-599. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2012.06.004>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی